

■ ■ ■ I. fejezet: Az interjú mint kutatási módszer ■

© Gruber Enikő – Dr. Hódi Sándor, 2008
© Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2008

Mi az interjú?

Az interjú mások megismerésének egyik legalapvetőbb eszköze: kérdéseket teszünk fel az interjúalanyunknak, aki ezekre válaszol. A legtöbb interjú ilyen: rövid pillanatkép csupán, amely az interjúalany konkrét helyzetére, munkájára, tárgyismeretére, tapasztalataira stb. vonatkozik. De nem minden interjú jelenik meg kérdés-válasz formájában: néha cikk készül belőlük, ilyenkor az újságírónak csak a megkérdezett által nyújtott információra van szüksége. Más esetekben a riporter magát az interjúalanyt akarja bemutatni az olvasóknak (portréinterjú), kifejezetten az interjúalany személyes véleményére kíváncsi. Továbbá vannak interjúk, amelyek eléggé teljesek és sokoldalúak ahhoz, hogy kiállják az életrajzi formában való megjelentetés próbáját. Ezeknek az interjúknak van kezdetük, kifejtésük, lezárásuk; a konfliktusok sorát és azok valamilyen megoldását tartalmazzák. Az alábbiakban – életrajzi munkám bevezetéseként – csak az utóbbi esetről kívánok néhány szót ejteni.

Felnőtt mesék

Tulajdonképpen minden, ami az interjúban elhangzik, egy történet, vagy egy történetnek a része. Minden történet a múlt rekonstrukcióját szolgálja. Élete eseményeit mindenki valamilyen értelmesnek tűnő cselekménnyé, valamilyen mondanivalóval rendelkező mesévé igyekszik összegyúrni. Felnőtt meséket mondunk, amelyek folyamatban láttatják a tapasztalatszerzés időbeliségét.

Minden történet, hasonlóan a meséhez, szereplőket vázol fel, társadalmi konfliktusokról és azok kezelési módjáról számol be, tanulságokat kínál mások számára. „Nemcsak az a mese, amely hegyek között élő manókról szól, varázslókról, jótékony tündéerekről, tűzokádó sárkányokról, ártatlan angyalokról, gonosz boszorkányokról, ördögökről, királyfiról és királylányról. Az is mese, hogy az emberek egyenlők, hogy van társadalmi igazságosság, hogy Isten mindent lát, a jók elnyerik jutalmukat, a gonoszok meg pokolra kerülnek” – írja Hódi Sándor egyik tanulmányában.¹ Az interjú annak próbál utána járni, hogy melyek a divatos mesék adott korban és társadalomban, illetve, hogy valamely népszerű és mindenki által ismert személy megtalálja-e a maga helyét, elképzeléseit ezekben a mesékben. Ha igen, hol találja meg, ha nem, miért kerül konfliktusba ezekkel.

¹ Hódi Sándor: *A tudás határai*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2007.

Az interjúkészítés célja

Az interjú célja sem az, hogy választ kapjunk a kérdéseinkre. Saját kérdéseinket utólag nyugodtan átszerkeszthetjük, ha az bármilyen oknál fogva így tűnik szükségesnek. Nem a kérdéseken és válaszokon van a hangsúly, hanem az interjúalany története a fontos. Az, ahogyan beszámol tapasztalatairól, ahogyan szándékait kinyilvánítja, ahogyan egyéni élményeit beágyazza abba a társas és szervezeti környezetbe, amelyben él. Kérdéseinkkel csak lehetőséget próbálunk teremteni arra, hogy interjúalanyunkat az összefüggések ismeretében mutassuk be, hogy szándékait, gondolatait világosan megértjük, hogy a róla készített portréban, életrajzban értelmes cselekménnyé gyúrjuk össze tapasztalatait, és érzékeltessük mondanivalójának folyamat- és időszerűségét.

Az interjúkészítés technikája

Ezek és más kívánalmak miatt nehéz megmondani, hogy a jó interjú valójában mi: elsajátítható szakma, művészet vagy tudomány. Talán mindegyik egyszerre, és egyik sem igazán. Kétségtelen, hogy az interjúkészítés technikái megtanulhatók, a munka minősége azonban nem egyszerűen a technikai tudás megszerzésén múlik, hanem sokkal inkább az interjúkészítő személyiségének a függvénye. Az interjúkészítéssel kapcsolatos kézikönyvek többnyire arra koncentrálnak, hogy milyen típusú kérdéseket kell feltenni, hogyan kell aktívan figyelni, milyen módon kell az adatokat csoportosítani, a lényegre koncentrálni. Ezek csakugyan fontos tudnivalók, mégis az, hogy portrénkban mennyire sikerül hitelesen tükrözni az interjúalany személyiségét, valójában inkább személyi adottságainkon – például empátiás képességünkön – múlik.²

Az interjúalany

Az interjúkészítés során sok minden és sok mindenki érdekelhet bennünket. Kisgyerekekkel is leülhetünk beszélgetni tapasztalataikról. Elsősorban azonban azoknak a személyeknek a tapasztalataira vagyunk kíváncsiak, akik kiemelkedő teljesítményre képesek, szakmai téren társadalmi elismerést szereztek maguknak, magas pozícióba kerültek, vagy valamilyen úton-módon hírnévre tettek szert. Hódi Sándor neves pszichológus, szakíró, kisebbségpolitikus,

■
² Vö.: Irving Seidman: *Az interjú mint kvalitatív módszer.* Kutatási-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2002.

jeles közéleti személyiség. Népszerűségét mi sem bizonyítja jobban a személye iránt megnyilvánuló nagyfokú érdeklődésnél.

Azóta, hogy budapesti egyetemi és posztgraduális tanulmányait befejezve visszatért szülőföldjére, a Délvidékre, és Adán munkába állt, folyamatosan jelen van a közéletben. Újságírók, szerkesztők, riporterek, kollégák, tanítványok, barátok, ismerősök, munkatársak serege – több mint félszázán, hatvannégyen – faggatták munkájáról, pszichológusi meglátásairól, társadalmi tevékenységéről, politikai állásfoglalásáról és egyebekről. Mintegy kétszáz interjú készült vele, ezek közül több mint százat gyűjtöttem egybe és használtam fel egy összegező életrajz megírásához. Az interjúk többsége írásos formában jelent meg, más részük rádió- és tévéinterjú formájában hangzott el, ez utóbbiakat legépeltem, szövegesítettem. Sajnos, a rádió- és tévéinterjúk nagy része elkallódott, a hangszalagok takarékosági megfontolásból újrahasonosításra kerültek, elvesztek vagy megsemmisültek. De az összegyűjtött több mint száz interjú így is meglehetősen terjedelmes anyag. A hétszázötven kérdés körül gyűrűző, nagy ívű, több mint egymillió karakterből álló beszélgetésfolyam páratlan betekintést nyújt Hódi Sándor életébe, gondolatvilágába, munkásságába, s azon keresztül a vajdasági magyarság újabb kori zaklatott, tragikus, küzdelmekkel teli történetébe.

Az időbeliség

Mindannyian egy konkrét pillanat függvényében látjuk a dolgokat, az adott helyzetből kiindulva rekonstruáljuk múltunkat, tapasztalatainkat. Tíz, húsz vagy harminc év távlatából visszatekintve általában másként látjuk a dolgokat, az eseményeket átértékeljük, máshova kerülnek a súlypontok. Néha ennél rövidebb időszak után sem vállaljuk korábbi álláspontunkat, felülbíráljuk önmagunkat. A Hódi Sándorral készült interjúk harminckét évet ölelnek fel. Ami hosszú idő. A korábbi kijelentéseiből, szavaiból összeállított életrajzot csaknem minden vonatkozásban ma is vállalni tudja. Beszélgetéseink során ugyanakkor szívesen kitért azokra a részletekre, amelyekkel kapcsolatban a véleménye időközben megváltozott.

Az életrajz szerkezete

Az életrajz összeállítása számos gyakorlati problémát vetett fel. Már az interjúk szövegének összegyűjtése, szelektálása, tanulmányozása és elemzése sem volt könnyű feladat. Azokat az interjúkat,

amelyek rádióban vagy tévében hangzottak el, előbb írásos formába kellett öntenem. Az élő beszélgetések szöveggé alakítása során igyekeztem teljességre törekedni, nemcsak az általam fontosnak tartott, az életrajzba később bekerült részleteket írtam le, hanem a magnó- vagy videofelvétel teljes szövegét.

Az interjúk többsége, amelyek az életrajz összeállításának az alapjául szolgáltak, általában kérdés-válasz formájában készültek, s eléggé behatárolták a beszélgetés témakörét és a válaszok lehetőségét. Nyílt kérdésű, széles skálán mozgó, strukturálatlan interjú kevés van közöttük. Ezért, bár számszerűen sok interjú készült Hódi Sándorral, azok korántsem fedik le életrajzának és munkásságának minden fontos vonatkozását. A társadalom túlpolitizáltsága leképeződik az interjúkban is, amennyiben túldimenzionált szerepet kap bennük a politika a személyi és társadalmi lét más fontos kérdéseinek a rovására. A politikai kérdések iránti felfokozott érdeklődést a körülmények igazolják. A délvidéki magyar kisebbség rendkívül nehéz helyzetbe került az elmúlt évek balkáni háborúi során, megmaradása szempontjából a politika kardinális fontosságú kérdéssé vált. Ha ehhez hozzátesszük, hogy Hódi Sándor azon kevés véleményformáló értelmiségi közé tartozik, aki a kiútkeresésben fontos közéleti szerepet vállalt, érthető a politikai jellegű kérdések sokasodása.

Fókuszált élettörténet

Ellentétben az interjúk sokaságával, amelyek egy-egy konkrét témát jártak körül, én egy átfogó életrajz kialakítására törekedtem. Beszélgetéseink során arra kértem Hódi Sándort, hogy véleményezze korábbi nézeteit, illetve értékelje az interjúk általam történő összegezését, ahol és amennyiben ennek szükségét érzi. Ezek a reflexiók beépültek az életrajzba, kiegészítik és korrigálják a múlt, aktualizálják a jelen vonatkozásában.

Az értelmezés többértelműsége

A folyamatos beszélgetés, egyeztetések ellenére, vagy éppen abból kifolyólag, felmerül a kérdés, hogy voltaképpen kinek az értelmezését jeleníti meg az egységesített pályakép? Kinek a műve az életrajz? Nem egyszerű az efféle kérdésre választ adni valamely interjúalany rövid bemutatása során sem, hiszen a portrénak az interjúalany szavaiból kell kirajzolódnia, ugyanakkor valaki más, a riporter veti papírra.

Még nehezebb a szalakat kibogozni egy száz interjút szintetizáló életrajz megalkotásában.

Nem véletlen, hogy ez a kérdés szakmai viták kereszttüzeiben áll. Vannak riporterek, akik nem sok beleszólást engednek az interjúalany-
nak a szöveg átnézésébe, eltekintenek annak láttamozásától. Mások viszont azt tartják helyesnek, célszerűnek és etikusnak, ha az interjúalany – észrevételeivel, pontosításaival, kiegészítéseivel – részt vesz az anyag feldolgozásában és végső megformálásában. Én azoknak az álláspontját tartom méltányosnak, akik a társszerzőség valamilyen formája mellett érvelnek. Az interjúalany nemcsak joga van ahhoz, hogy publikálás előtt elkérje és átnézze a szöveget, de az kívánatos is.

Közös munka

Az interjú közös munka. Az évtizedeket átívelő interjúfolyam sok-sok ember közös munkája. Valamennyi interjúkészítő formálta, színezte, gazdagította az életrajzot: miközben dolgozott rajta, értelmezte, rendezgette, leírta, közreadta a felvett anyagot, óhatatlanul a maga arcára formálta a hallottakat. Ugyanakkor a mindenkori interjúalany, így Hódi Sándor szavai sem függetlenek azoktól az interakciós folyamatoktól, amelyekben a kérdésekre adott válaszai elhangzottak. De nem független azoktól a személyektől sem, akik felkeresték, kérdezték, megformázták, sajátos összefüggésrendszerbe állították mondanivalóját. És természetesen nem független tőlem sem, aki – már csak terjedelmi okoknál fogva is – arra kényszerültem, hogy jelentősen szelektáljam, megválogassam, tömörítsem az anyagot. Noha tudatosan arra törekedtem, hogy amennyire csak lehetséges, az életrajz egységes rekonstrukciójában Hódi Sándor szavait használjam, az értelmezés, az új összefüggésrendszerbe ágyazott életrajz a felelősséget illetően az én munkám, amely óhatatlanul magán hordozza érdeklődésemet, világlátásomat, tapasztalataimat, gondolataimat, érzelmi reflexióimat.

A motiváltság

Minden arra irányuló törekvés, hogy valakit jobban megismerjünk, és a valóságra vonatkozó ismereteinket jobban elmélyítsük, valamilyen kutatási tervnek nevezhető elképzelés keretébe illeszkedik. Minden interjúkészítő, életrajzíró fel kell hogy tegyen magának néhány megkerülhetetlen kérdést: Miért érdekel az illető? Min alap-
szik az érdeklődésem? Mit akarok tőle megtudni? Milyen elvárásaim

vannak vele kapcsolatban? Mi az, amit szeretnék jobban megérteni? Efféle kérdéseket nekem is fel kellett tennem magamban.

Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt mondom, hogy érdeklődésemnek személyes, önéletrajzi gyökerei vannak. De azt gondolom, hogy a személyes motiváltság, az önéletrajzi indíttatás jellemző minden interjúra, minden kutatásra, minden megismerési folyamatra. Személyes érintettség nélkül ugyanis nincs motiváció, ami a körülményes, fárasztó, hosszadalmas munkához szükséges energiát szolgáltatja. A kutató „tárgyilagossága”, a „semleges pozíciója”, amelyre a megismeréssel kapcsolatban gyakran szoktunk hivatkozni, az emberi kapcsolatok világában inkább érdektelenséget takar, semmint tárgyilagosságot. Más kérdés, hogy minimálisra kell csökkenteni a személyes érintettségéből fakadó torzításokat.

A személyes érintettség

Hódi Sándor életvilága és munkássága közel áll hozzám. Annak köszönhetően, hogy Adán él, abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy gyermekkorom óta ismerhetem őt, részese lehetett életemnek, és talán egy kicsit befolyásolója is. Nem most foglalkozom először szellemi arcképének a megrajzolásával³, érzelmileg és intellektuálisan mégis nagy kihívást jelentett számomra életrajzának megírása, pontosabban összeállítása. A vele kapcsolatos gazdag és szerteágazó ismeretanyag írásba foglalása, beszélgetéseink során a vallomásai-ból kialakított életrajz megformázása, harminc év tapasztalatainak tematikus egységbe foglalása, egységes történetbe ágyazása mindazonáltal izgalmas, újszerű és gyümölcsöző feladatnak bizonyult számomra. Reményeim szerint sikerült megértenem és megismer-nem Hódi Sándor életének és munkásságának főbb mozgatórugóit, amelyeket igyekszem megosztani olvasóimmal.

A kutatási módszer

Sokak szerint az életrajz hatásának, életszerűségének egyik kulcsa az, hogy az interjúalany hangján szólal meg. Irving Seidman szerint, akinek a módszertani instrukcióit alapul vettem munkám megírása során, a harmadik személy használata eltávolítja az olvasót az interjúalanytól, ugyanakkor annak a kísértésnek teszi ki a riportert, hogy erőteljesebben avatkozzék be az életrajzba, mint amikor csak az anyag kiválogatására kényszerül, és egyes szám első személyben

■
³ Gruber Enikő: A lélek útvesszői. *Dr. Hódi Sándor életrajza és munkássága*. Microsoft PowerPoint bemutató. Ada, 2006.

elmondott történeté kell formálnia azt.⁴ Más szerzők is arra hívják fel a figyelmet, hogy egyes szám harmadik személyben adva elő egy történetet ki vagyunk téve annak a kísértésnek, hogy nem megfelelő módon tolmácsoljuk az interjúalany szavait, tudatosan vagy tudattalanul átértelmezzük azokat saját céljaink érdekében.⁵ Az egyes szám első személy használata segít abban, hogy elkerüljük ezeket a csapdákat.

Az életrajz megírása során – a lehetőségekhez mérten – maximálisan törekedtem Hódi Sándor szavainak hű visszaadására, ami azonban korántsem volt mindig problémamentes. Tekintettel arra, hogy munkámban többnyire mások szövegeire támaszkodtam, csak fenntartásokkal tudok a szavak hitelességére hagyatkozni. Az interjúkészítők vélhetően nemcsak leírták a beszélgetés során elhangzottakat, hanem értékelték, szelektálták, átmesélték Hódi Sándor szavait. Miközben redukálták, tömörítették a szöveget, és megpróbálták átlátni, értelmezési keretbe ágyazni az elhangzottakat, óhatatlanul új értelmet adtak a szavaknak. Egyetlen interjú, riport esetében sincs semmi bizonyosságunk arra vonatkozóan, hogy ugyanazokat a dolgokat tekintjük-e érdekesnek és fontosnak, ugyanazt halljuk-e ki az interjúalany szavaiból, amit ő maga fontosnak tartott volna hangsúlyozni.

A szavak hitelessége

Mindezt csak jelzésképpen említem meg, hiszen az anyag feldolgozása, a szövegrészek összeválogatása során nem vizsgáltam a szavak hitelességét, nem elemeztem az alkalmazott interjútechnikákat, nem mélyedtem el abban, hogy az interjúk készítői milyen érzelmi és tudati összetevőket apportálhattak az interjúkba, sem azt, hogy előzetes ismereteik, elvárásaik, személyiségvonásaik mennyiben befolyásolhatták őket munkájukban. Más választási lehetőség híján tudomásul vettem az interjúkban leírt szavakat. Néha az egyes részek közötti átmenet biztosítására zárójelben beiktattam saját szavaimat, s hiányjeleket tettem ki akkor, ha kihagytam valamit az idézett interjúból, átugrottam bekezdéseket, esetleg teljes interjúkat.

Időrend és tematikus sorrend

Az életrajzban úgy igyekeztem összeválogatni a szövegrészeket, amilyen sorrendben azok egy-egy interjú keretében elhangzottak. Az életrajz szerinti időrendet azonban fontosabbnak tartottam ennél a

■
⁴ Irving Seidman: *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer*. Kutatási-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2002.

⁵ Kvale, S. *Interviews: An Introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oak, CA: Sage.

sorrendnél, akárcsak az interjúk készítésének időpontjánál, ezért a tematikus egységek összeállításában szabad kezet adtam magamnak. Az interjúfolyam átolvasása során megpróbáltam néhány nagyobb fajsúlyú téma köré csoportosítani, kategorizálni az anyagot. A könnyebb áttekinthetőség érdekében a témaköröket fejezetekbe csoportosítottam, a fejezeteken belül a kisebb tematikus egységeknek alcímeket adtam, és valamilyen kapcsolódó szálakat keresve igyekeztem azokat időrendi sorrendbe állítani. Gyakran előfordul, hogy egy későbbi időpontban készült interjú, vagy annak egyes részei, amennyiben azok beleillettek egy korábbi életrajzszakaszban fejtegetett kérdéscsoportba, átkerültek oda, anélkül, hogy a szavakat kiragadtam volna abból a szövegösszefüggésből, amelyben elhangzottak.

Klasszifikáció

Talán mondanom sem kell, hogy az érdekes részek kiemelése, kategorizálása, megfelelő helyre sorolása (amit a szakirodalom az anyag klasszifikációjának nevez), nagy figyelmet és óvatosságot kívánó munka, amit nem szerencsés túl korán lezárni. Újraolvasva és összevetve az interjúkat és a belőlük összeállított életrajzot, mindig fel fognak tűnni olyan részek, amelyek pillanatnyi megítélésünk szerint hol ehhez, hol ahhoz a kategóriához kapcsolódnak szorosabban. Másfelől újabb ígéretesnek tűnő témakörök is felmerülhetnek, vagy ellenkezőleg, korábban fontosnak vélt témák, kategóriák már kevésbé tűnnek érdekesnek. Ennek a rendszerező-rostáló folyamatnak egyszer természetesen pontot kell tenni a végére, anélkül, hogy ezt teljes megnyugvással tehetnénk.

Névvel vagy névtelenül

Az interjúk, riportok egy részében az interjúalany néha álnevet használ, vagy nevének a kezdőbetűit használja. Ez abból a megfontolásból történik, nehogy sebezhetővé váljon, ha kilétére fény derül. Bizonyos szempontból érthető, ha megpróbáljuk védeni az interjúalany személyiségét, ez azonban a hitelesség szempontjából számos problémát vet fel: Vajon az interjúkészítőnek milyen mértékben kell az interjúalany elrejtéséhez folyamodnia, hogy az a vájt fülűek számára is titokban maradjon? A rejtőzködési szándék mennyire torzítja el az interjúalany mondanivalóját? Sorolhatnánk tovább a titkolózással kapcsolatos aggályokat. Azt gondolom, hogy ha az in-

terjálant kellemetlen helyzetbe hozhatja az, amit mond, nem kell okvetlenül nyilvánossághoz folyamodnia. Nálunk, a mi kulturális környezetünkben a rejtőzködés ritka, de azért előfordul. Érdekes módon néha az interjú készítőjének a kiléte marad homályban, kutatási anyagomban öt ilyen esettel találkoztam. Hódi Sándor sohasem rejtőzködött álnév mögé, nem kérte nevének elhallgatását, mindig vállalta önmagát, annak ellenére, hogy véleménye miatt többször is meghurcolták, perbe fogták, elvesztette munkahelyét, és sok más kellemetlenséggel kellett számolnia.

Kvalitatív kutatás

Az életrajz összeállítása intuitív folyamat, amely összefér a kvalitatív kutatás kívánalmaival. Az érdeklődésre számot tartó részek kiemelése az interjúkból, az anyag csoportosítása, a témakörök sorrendbe állítása magában rejti az értelmezést. Csábítóan hangzik, hogy hagyjuk, hadd beszéljenek a tematikus szövegrészek önmagukért, azok azonban csak akkor beszélnek, ha életet lehelünk beléjük, ha valamilyen közös szálra fűzzük őket. Arra a szálra, ahogyan az interjú készítője vagy életrajzírója megéli, látja, értelmezi és magyarázza a világ dolgait. Szeretném hangsúlyozni, hogy nem vagyok pszichológus, híján vagyok a komoly pszichológiai stúdiumoknak, csak annyi pszichológiai ismerettel rendelkezem, amennyi ma elvárható az emberektől. Nem pszichológiai vagy filozófiai tanulmányt szándékoztam írni, hanem olyan művet, amely a mindennapok emberéhez szól. Az, amit meg tudtam érteni Hódi Sándor gondolatvilágából, érthető lehet minden érdeklődő ember számára. Így biztonsággal állíthatom, hogy ez a könyv az átlagolvasókhoz szól, és hogy azok a témák, amelyekkel Hódi Sándor foglalkozik, mindenki számára érthetőek és világosak.

Kinek készült a munka?

Végezetül még egy kérdéscsoport, amit nem hagyhatok szó nélkül. Vajon milyen szálra fűzhetők fel Hódi Sándor gondolatai, szavai, tapasztalatai? Mi az, ami eddig nem volt világos, és a száz interjú alapján összeállított pályakép elkészítése után világossá vált? Miért jelentős Hódi Sándor egészséggel, betegséggel, családdal, nemzettel, hatalommal, igazsággal, elnyomással, tudással, emberismerettel stb. kapcsolatos gondolata, tapasztalata?

Meglátásom szerint a könyv minden olvasója találhat hasznosítható gondolatokat a maga számára. Hódi Sándor – bármiről legyen is szó – mindig közérdekű témákat boncolgat. Pszichológusként, íróként, politikusként az életünket megnehezítő jelenségekre, a bonyolult élethelyzetekre keresi a választ, a magyarázatot. Szakmai életrajza olyan új ismereteket tartalmaz, amelyek révén elmélyültebb önismeretre tehetünk szert, könnyebben eligazodunk az emberi kapcsolatok világában és önmagunkon. Amennyiben az olvasó néha úgy érezné, hogy a felvetett témákban, gondolatokban nem mélyültem el jobban, az abból fakad, hogy az életrajz alapjául szolgáló interjúk nem tértek ki kellő mértékben Hódi Sándor munkáira, amelyeket olvasóim figyelmébe ajánlok.

